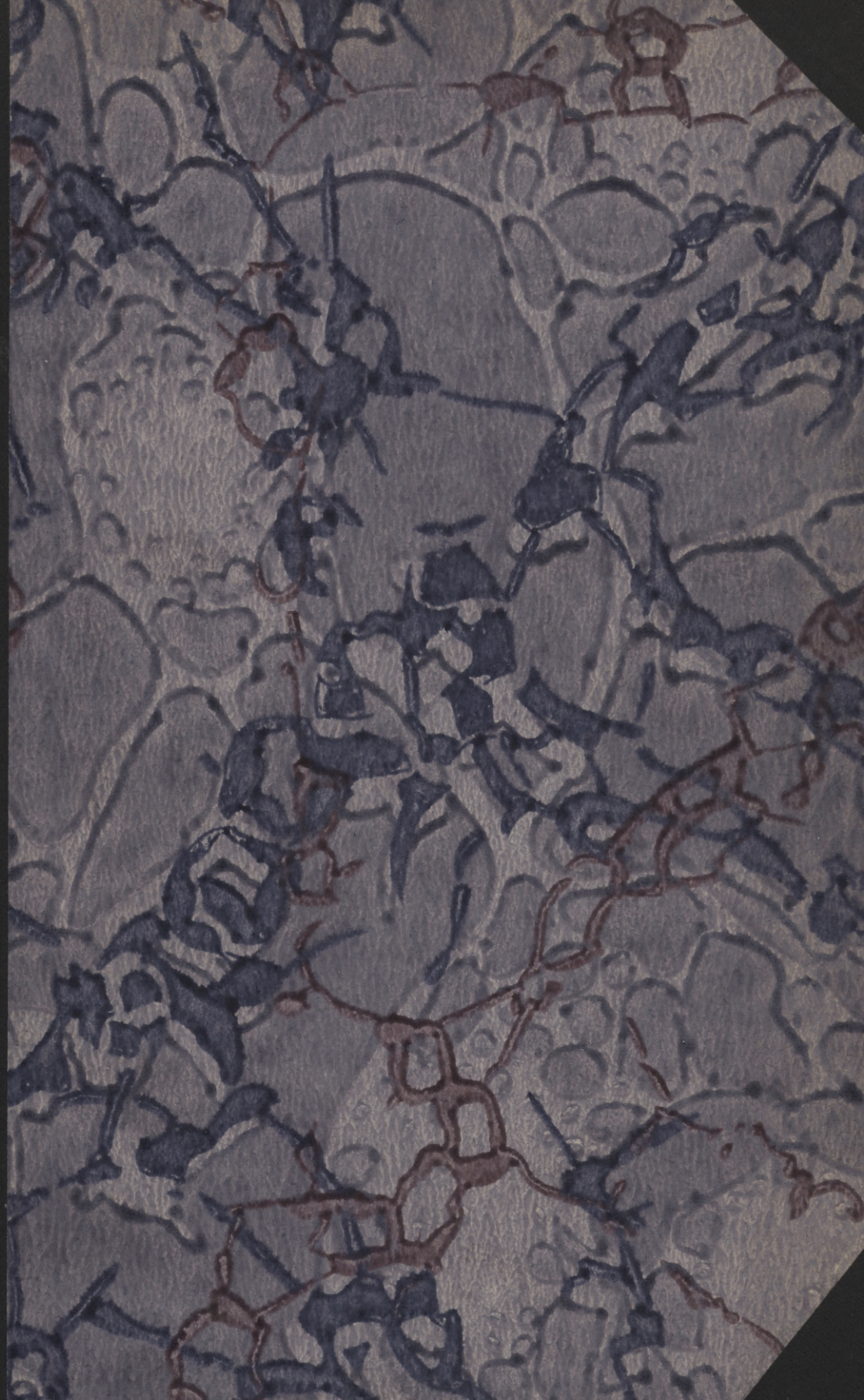

IV.

Sprawozdanie

dyrekcyi

prywatnego gimnazjum polskiego

z prawem publiczności

w Cieszynie

za rok szkolny 1898/9.

Treść

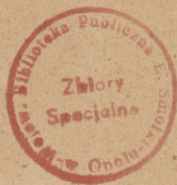
- a) I. Przekłady z literatury ruskiej; II. Z nielômaczonych poezyi łacińskich Kazimierza
Sarbiewskiego; III. Aforyzmy — przez Łaryłaka Piotra.
b) Statystyka zakładu przez tegoż.

W Cieszynie.

Nakładem Towarzystwa „Macierz szkolna dla Księstwa Cieszyńskiego”.

1899.

9461 S

373.5(438)(047.1) + 82-8

„Zbiory Siastis”

Drukiem Kutzera i Sp. w Cieszynie.

W. K. 330 76 51

I.

Przekłady z literatury ruskiej.

Skit Maniawski.¹⁾

Rapsoś epiczny, osnuty na tle powieści ludowych, przez Antoniego Mogilnickiego.

1.

Z wstępu.

Komuż nieznana podgórska kraina,
Gdzie nad równinę Beskid w niebo strzela,
Gdzie kręta Kływa i Popadia sina
Z boków szczeliną dwie rzeczki wydziela?
Dwie rzeczki czyste, jak bliźnię siostrzyce,
Dno mają srebrne, kryształowe lice, —
Czem prędzej z łona matki uciekają,
Po błoniach sobie, po łęgach igrają.
Potem złączone w jedną dwie Bystrzyce
Z Dniestrem się sinym serdecznie ściskają.

Komuż nieznana Maniawy dolina,
Cudowną krasą zdobna od przyrody,
Gdzie ze skał szumiąc spadem lecą wody,
Watazków²⁾ pieśnią dzwoni połonina.

Komuż nieznany nad Maniawki³⁾ zdrojem
Olbrzym, co smętnie w dolinie się pnie,
Co wszystkich dziwi, wabi wspomnień rojem,

¹⁾ Skit Maniawski znaczy: Klasztor ruski czyli monaster maniawski. We wsi Maniawie w Galicyi, w powiecie bohorodczańskim (w Stanisławowskiem) znajdują się wśród gór skalistych pokrytych lasem wspaniałe zwaliska słynnego monasteru ruskiego, bardzo starożytnego, zniesionego w roku 1783. Poeta ruski, Mogilnicki, opisał ten monaster w pięknym rapsodzie epicznym, z którego wyimki niniejszem podaje tłómacz.

²⁾ Gromada ludzi albo naczelnik zbójców, opryszków (watażka).

³⁾ Rzeczka górską płynąca tuż obok Skitu.

Skit, co w zwaliskach nawet wślawia się?
Co to za mury, ciosane z opoki,
Gdzie pół dzwownicy, baszty całej szczyt!
Gdzie sztuka — rzeczki murem sparte boki
Kamiennym mostem zwiodła w spójny byt!
A reszta w gruzach! Cele i piwnice
Gęsto jaszczurczy wygrzewają płód;
Bez okien, bez drzwi, bez strzechy świetlice¹⁾,
Z przebytku Boga mchem zarosły gród!
Z pośród nich gęsto burzan²⁾ się rozrasta,
Niekiedy sumno³⁾ puhacz huknie tam,
Niby się pyta on rozwalin miasta:⁴⁾
»Czy dawne życie nie wskrześnie tu nam?«
Coś się wędrowiec zadumał głęboko,
Sparty o mchem porosły zwalisk próg,
Wlepił ciekawe w martwe gruzy oko,
Czyby się od nich czegoś wzwiedzieć mógł!
Ale napróżno! Kamień nie przemówi,
Gruzy lat przeszłych nie wyjawia nam,
A dumka dawne życie czy odnowi,
Gdy starty napis na przyczołkach bram?

2.

Rozmowa ze starcem.

Powiedźcie ojcze, gdzie jest wasza chatka?
Co was pod wieczór przywiodło w ten chram?⁵⁾
Gdzie wasz przebytek, rodzina, czeladka,
Czyli w tej pustce czy wsi blizkiej tam?
Powiedźcie starcze, — wiecie-li świadomie,
Kto krzepkie mury pobudował te?
Kto w tych świetlicach,⁶⁾ w tym kamiennym domie,
Kto, kiedy, póki — mieszkał tu czy nie?
Powiedźcie siwy, gdybyście wiedzieli,
Kto srodze mury porozwalał te?
Gdzie się tutejsi mieszkańcy podzieli,
Kto stąd dobytki pozabierał wsze?
Czy straszny piorun z złobrzemiennej chmury
Gromowym żarem wraz spopielił je?
Czy harde Turki, czy dzikie Tatary,
Czy inny wróg to zabrał jako swe?
Czy dżuma ścięła, czy krymska niewola
Zagnała gazdów⁷⁾ w ciężki jassyr gdzieś?

1) Komnaty.

2) Zielsko rozmaite.

3) Smętnie (z ruska: sumno).

4) Miejsca tego.

5) Kościół.

6) Komnatkach.

7) Gospodarzy.

Czy Doboszowych¹⁾ junaków²⁾ swawola,
Czy ich zwierz dziki pożarł, zniszczył wieś?
Może się wstrzęsły ziemi podwaliny
I tak kamienny rozwalił się gród?
Powiedźcie proszę, z jakiej to przyczyny
Wszystko się stało, bym poznał ten cud. . . .

3.

Obraz starodawnego Halicza.

Ówczesny Halicz — wielki i bogaty,
Zajmował przestrzeń na pięć godzin chodu,
W kraśne i złote ubierał się szaty,
Bogactwem tkane z góry aż do spodu,
Którym jaśniały cerkwie i komnaty
I krzepka twierdza książęcego rodu,
I Włodzimirka dworzec ozłocony —
Przy nim wiecowe sobory³⁾ grzmiewały;
Chrobrej drużyny pułk pięknie zbrojony
Podpierał silnie aż węgierskie skały!

— — — — —

Jego zaś targi — niby gęste chmary
Kupcy z rozlicznych pokrywali stron,
I przepełniali bogactwem bazar⁴⁾,
I nieśli miastu złoty zysków płon!
Do jego kniahyń⁵⁾ przyjeżdżali swaty
Od królów możnych i nieśli im kłon,
Posły dalekie i rzymskie legaty
Gościli często pośród jego bron.⁶⁾
Twardem żelazem pokryci rycerze,
Swoim ochrona, a na wrogów bicz —
Powstrzymywali łupieżców grabieże,
Bili sułtanów i sprośną ich dzicz!
Ziemi stolica — szczyt między miastami,
Jaśniał precudnie jak poranna zorza,
Podpierał silnych kniaziów⁷⁾ ramionami,
Władał ziemiami od Sanu do morza;
Kraśny i ciepły, jak nowa sukmana,⁸⁾
Wslawiał i zdobił i grzał swego pana;
Dzisiaj sukmana zdarta — same łaty —
Trudno odgadnąć, jakie dno tej szaty. . . .

¹⁾ Sławny opryszek karpacki; postać, która przeszła do poezji ludowej. (Dobosz).

²⁾ Butny młodzian (z ruskiego).

³⁾ Zgromadzenia radne.

⁴⁾ Rynki kupieckie.

⁵⁾ Księżniczka.

⁶⁾ Bram.

⁷⁾ Książąt.

⁸⁾ Wierzchnia suknia z grubego sukna na Rusi.

Z Antologii ruskiej.¹⁾

Pierwiosnek.

(Markiana Szaszkiewicza.)

Kwiateczka mała
Swej rodzoniutkiej
Matki — raniutkiej
Wiosny błagała:
»Pozwól mi wolę
I daj mi dołę,
Bym rozkwitała,
W łąkach bujała,
Abym ja była
Jak słońce jasna,
Jak zorza krasna,
Abym zwabiła
Wszystkich do siebie!«
»Córeczko duszko
Żalże mnie ciebie,
Piękne serduszko.
Bo wicher świeśnie,
A mróz pociśnie,
Burza zaszumi:
Krasa zmarnieje,
Liczko zczernieje,
Główkę swą skłonisz,
Listki uronisz,
Żal serce stłumi.«

Lirnik.

(T. Padury).

Nie smuć się mój gospodarzu,
Nie jałmużna moja rzecz,
Ot tak siedę i zagędę,
Odsławawszy, pójdę precz.

Stare zamki mnie poznały,
Ja dzieł dawnych uczę was;
W moich pieśniach zmarłych
wstają
Zmarli ludzie, zmarły czas.

Z całych spadków naszych byłych
Został tylko język nasz,
W nim ja z grobów do żyjących
Niosę dziejów »Ojciec — nasz«.

Apostoła gdzie zaproszą,
Błogosławion będzie dom!
Gdzie modlitwy szczerze wznoszą,
Tam zbawienia błysnie grom ...

Powstać z martwych każe czasom
Wszechpotężna pieśni moc:
Z kajdan ludu twoim spasom²⁾
W ręce wolne poda miecz.

Odemknijcie zamku bramy,
Niechaj pieśń zadzwoni w nim!..
Posmuci się śpiewak z wami,
Posmuci się, pójdzie z tem.

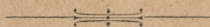
¹⁾ Wybór poezji.

²⁾ Spasom = zbawcom od: spas.

Niedalekie to bezdroże,
Gdzie pamiątek żyje ptak;
Gdzie pokrywa Zaporozie¹⁾
Naszych przodków święty proch.

Błogosławion, nad kim zabrzmi
Cherubiński jego głos....
Kto ten miecz udźwignie za nich,
W czyje ręce da go los....

Z szczątków zbawców od niszczenia
Obmywają w grobach pleśń:
Dzieje, wieki, pokolenia,
Liry, lzy i pieśń.

II.

Z nietłómaczonych poezyi łacińskich Kaz. Sarbiewskiego.

1.

Widziałem zawsze tylko krzyże na świecie.

Rzymianin wolen był od kary krzyża,
Bo zgon na krzyżu czci wolnych ubliża;
Lecz ni Rzymianin, ni nikt na swobodzie,
Czyj kark to wielkie jarzmo świata bodzie.
Każdy na nędze wystawiony życia,
Największa radość tryska z żmij ukrycia,
A nawet rozkosz krzyżów nam przysparza,
Krzyż jeden tysiąc nowych krzyżów stwarza.
Nie tak lgnie ramię Syzyfa²⁾ do skały,
Ni tak się w koło wplótł Ixylon³⁾ cały,
Nie tak miał blisko Tytyj⁴⁾ sępa szpony,
Ni róża z Paestum⁵⁾ kolec zaostrzony:
Jak ściśle objął krzyż wszystko i trzyma;
Chcesz ich uniknąć? a gdzież krzyżów niema!
Prędzej ominiesz cień własnej osoby,
Niż ujdiesz cierpień krzyżowej żaloby.
Usuń się z ziemi, wznies się w niebo piórem,
Krzyż cię doścignie i tam pod lazurem;
Siedź na szkarłatach drogich przy biesiadzie,
Pierwszym ochmistrem krzyż w biesiadnej radzie;
Połóż się do snu, krzyż, co czuwa blisko,
Przy twem wezłowiu obierze siedlisko.

¹⁾ Kraj za porohami (progami) dniewprowymi. Porohy są to skały, z których woda z wielkim szumem spada (wodospady).

²⁾ Syzyf za karę toczył w podziemiu na górę zawsze spadającą skałę.

³⁾ Ixylon za zbrodnię na rozkaz Jowisza nogami i rękami wpleciony w podziemiu w nieustannie kręcące się ogniste koło.

⁴⁾ Tytyj za zbrodnię w podziemiu uwięzany, gdzie mu sępy wyżerały wątrobę.

⁵⁾ Paestum miasto na zachodnim wybrzeżu Lukanii, sławne różami.

To ci potwarcza zawiść pierś przytłoczy,
To znów obelga gniewem myśl ci zmroczy,
Dziś czujne troski owładną twą duszę,
Jutro ból srogie zada ci katusze;
Albo gorączka spali ci wnętrzności,
Lub dreszcz przeniknie do szpiku twe kości.
Wszystko chcąc zliczyć, język nie wydola,
Ni krzykacz Stentor,¹⁾ co stugłosem woła.
We wszystkim w świecie, co słońce pozłaca,
Co fala rodzi, wszędzie krzyż i praca.
Berła i godła dostojeństw — to krzyże —,
Skarby Midasa²⁾ krzyżem nazwij szczerze;
Krzyż, — złe małżeństwo lub wyrodne dziecię,
Nadzieja, miłość krzyżów ma sownice.
Rolnik siew straci a żeglarz okręty,
Wojownik zdrowie, wódz wojenne sprzęty —
Krzyż; państwa — to krzyż królom, skarb — bogatym,
Bogacz o skarby, król drży o rząd światem.
Czemu w koronie krzyż stoi na czele?
Czemu monecie przypadł krzyż w udziale?
Bo wszem królestwem i światem on włada;
Chcesz-li ujść krzyża? nieś go, to ma rada.

2.

**Ten jest, który dla miłości Chrystusa wisiał na krzyżu i za Jego
zakon cierpiał katusze.**

Prędzej plon bujny okryje morze
I w głębi jego zapłoną zorze,
Prędzej północnej gwiazdy promienie
Zagaszą cienie:

Niż świat przestanie Twoje pochwały
Sławić, Jędrzeju, w pieśni wspaniałej,
Któremu w niebie krzyż dał bezpieczną
Siedzibę wieczną.

Wdzięczne Ci imię Hermus³⁾ wypiewa
Falą, co złotem obficie spływa,
Ciebie znać będzie prąd Nilu zmienny,
Siedmioramienny.

Chwała Twa nigdy nie przebrzmi z laty,
Bo krzyż ją wyniósł nad planet światy,
I laurem zwycięstw uwieńczył skronie
Święte w koronie.

¹⁾ Stentor Grek walczący pod Troją, który miał głos tak potężny, jakby 50 mężów.

²⁾ Midas otrzymał od Bachusa przyrzeczenie spełnienia nierozumnego życzenia, aby wszystko, czego się tylko dotknie, w złoto się zamieniło.

³⁾ Hermus główna rzeka Lidyj, obfitująca w złoty piasek.

Tobie się klęcząc dziwiły ludy,
Ciebie daleki Med¹⁾ bez obłudy
Sławi i Feba²⁾ bliższy, mieszkaniec
Indyjskich granic.

Bo chcąc uświęcić się Pańskim krzyżem,
Stajesz do walki ze wściekłym zwierzem,
I sercem słodkiem krzyżowe męki
Cierpisz z złej ręki.

3.

**Uzbrojony krzyżem, rzucę się bezpiecznie pomiędzy zbrojne
zastępy.**

Choć się zamętem wzburzy rozhukana
Głęb Nereusza,³⁾ siedziba mórz pana,
I ryczy topiel, którą nawalnica
Wywraca z gruntu i walkę podsycą :

Ja bez bojaźni straszne zwalczę burze,
Gdy krzyż mi wiosłem — i o lekkim piórze
Ulecę aż na gwieździste lazury
Szlakiem, co z ziemi prowadzi do góry.

Ni mnie Tyfeus⁴⁾ wstrzyma, ni sturęki
Gigas,⁵⁾ co pragnął osiąść niebios wdzięki,
Ni Porfiryon⁶⁾ olbrzym mi przeszkodzi,
Co pniami dębów w nieprzyjaciół godzi.

Ducha mojego nie przerażą drżeniem
Ni państwa Krety,⁷⁾ ni w głębi kamieniem
Na kształt wież groźnych najeżona skała
Pod Lilibeum,⁸⁾ gdzie barka bujała.

Z krzyżem uniknę wrogich Plejad⁹⁾ mocy
I Akwilonów,¹⁰⁾ co dyszą z północy
Mroźnym podmuchem i burzy szalonej,
Co z południowej gdzieś tam ryczy strony.

1) Med = Pers, Assyryjczyk albo Part.

2) Feb = Apollo, bóg słońca.

3) Nereusz władca morza.

4) Tyfeus ogromny potwór głębokiej starożytności, symbol niszczących burz, skwar-
nych wiatrów i dymów wulkanicznych.

5) Gigas bajeczny potworny olbrzym, walczący przeciw bogom olimpijskim, by im
odebrać panowanie.

6) Porfiryon, jeden z Gigantów, t. j. strasznych i potwornych olbrzymów, który
szczególnie odznaczył się w walce Gigantów przeciw Jowiszowi i bogom olimpijskim.

7) Państwa Krety, gdzie podług podania przebywał straszny potwór zwierzęcy
zwany Minotaurus, pożerający ludzi.

8) Lilibeum: zachodni przylądek Sycylii i warowne miasto tego imienia.

9) Plejady: konstellacya gwiazd na północnym widnokręgu; gdy zachodziły, spro-
wadzały burze na morzu.

10) Akwilony: burzliwe wiatry północne.

Krzyż tylko gróźb Eola¹⁾ się nie lęka
Ni wzdętej fali, która wirem stęka,
Ni też pozwoli, by mymi losami
Żagle rzucały nieszczęść manowcami.

III.

Aforyzmy.

Do czytelnika.

Niemasz pod słońcem rzeczy doskonałych,
Toż obok ziarna są także i plewy.
Jeśli są, wyluszczone ziarna z obsłony białych,
A plewę wiatrom porzucić na rozsiewy.

Szlachetny.

Najprawdziwsze jest to znamię szlachetnego człowieka,
Że się nie mści na nędzniku, który go oszczeka.

Modlitwa — natchnienie.

Ja się modłę nie wtedy, kiedy mi każecie,
Bo modlitwa jest świętych dusz natchnieniem szczytnem;
Wówczas zbieram lży-perły wszystkich nędz na świecie,
I je niosę przed Boga tron szlakiem błękitnym.

Prawdziwa pociecha.

Jedna w życiu rzetelna pociecha nam służy,
Jeśli znamy dokładnie cel ziemskiej podróży.

Jak się modlić?

Modlić się w duchu nam Boski Mistrz każe,
Więc Mu też w duszy stawiamy ołtarze.

Wierny przyjaciel.

Najwierniejszym przyjacielem człowieka przyroda;
Ta nie zdradzi — a na rany serca balsam poda.

Podejrzliwość.

Podejrzliwość jest robakiem, co toczy nam serce,
Ona gasi w nas uczucie z wolna po iskierce,
Ona sprawia, żeśmy zawsze ze sobą w rozterce.

¹⁾ Eol: władca wiatrów.

Namiętności.

Namiętności — to ogniki błędne w naszej duszy;
One wiedą nas na bagna występków ze suszy.

Burza i spokój.

Gdy w twem sercu burza dzika huczy i szaleje,
Bądź spokojny jako posąg, a czart oniemieje.

Wyrozumiałość.

Wyrozumiałym bądź dla cudzych błędów,
Kiedy dla własnych domagasz się względów.

Kto sędzią?

Nie mów, że serce twoje czyste, bez plamy;
Wyrok ci dadzą, którym nie sprzyjamy.

Patrz siebie.

W sprawy się cudze nie mieszaj, patrz siebie,
Byś sobie dobrze poradził w potrzebie;
Bo prawdę mówi to przysłowie przecie:
Każdy niech zmiata przed sobą progiem śmiecie,
A lepiej będzie na świecie.

Gdzie mieszka Bóg?

Bóg — to Istota, którą w każdym tchnieniu
Swej duszy czujesz, i w każdym promieniu
Myśli pocziwej, w każdym serca tętnie,
I w dobrym czynie, gdy go spełniasz chętnie;
Bo wtedy Boga masz u siebie w domu,
A ty Go szukasz tam, gdzie sfera gromu.

Poeci.

Poetów są dwa rodzaje — i słowa i czynów;
Tych nagrodą łza wdzięczności, tamtych — garść wawrzynów.

Niezadowolony.

Kto niezadowolony z tego, co Bóg daje,
To godownik, co głodny od biesiady wstaje.

Wdzięczność.

Wdzięczność znamieniem jest szlachetnych ludzi;
W sercach nikczemnych wdzięczność się nie budzi.

Męstwo i ludzkość.

Kiedy los ci wyda wojnę, mężnie się opieraj;
Wobec wroga bij się hardo, w kącie — lży ocieraj.

Fałszywa mądrość.

Chelpisz się, żeś mądrość posiadal, że wszystko rozumiesz;
Wszystko blichtry, przyjacielu, skromnym być nie umiesz.

Rozwiązanie zagadki.

Człowiek ciemną jest zagadką; rozwiążesz ją snadnie,
Gdy u łoża śmierci powiesz: »Szczęśliw, żył przykładnie«.

Nie rozpaczaj.

Kiedy ból cię straszny tłoczy, nie rozpaczaj wcale;
Patrz, jak krzyż wierzchołkiem strzela w niebiosa wspaniale.

Łza.

Łza, to balsam z kropel rosy niebiańskiej zrobiony;
Ona także w nas rozmnaża pociech złote plony.

Potęga ły.

Kto twą moc dziwną określi słowami,
Balsamie duszy, co sączysz kroplami
Rosy niebiańskiej ukojenie błogie
W serce, gdy bolu już stłumić nie mogę?

Idealy i świat.

Gdy idealy twe świat błotem zbrudzi:
Zamknij je w sobie, ale kochaj ludzi.

Mądrość niewiasty.

Mądrość niewiasty miłością się zowie;
To nić Aryadny¹⁾ w jej życia osnowie.

Życie.

Słusznie zwą żegluga życie, bo kto zręcznie pływa,
Ten wypłynie — a inaczej fala go porywa.

Kiedy płakać?

Kiedy zły człowiek łaje cię niebacznie,
Śmieć się; płacz wtedy, gdy cię chwalić zacznie.

Niezasłużony ale szczęśliwy.

Niezasłużony ale szczęśliwy
Gdy cię ubiegnie w dążeń zawodzie,
Pomnij, że nigdy manowiec krzywy
Nie był twą ścieżką w życia pochodzie.

¹⁾ Aryadna za pomocą nici wyprowadziła Tezeusza z manowców labiryntu na Krecie.

Rób dobrze.

Wdzięczność ludzka, bańki z mydła,
To dziecinne czcze mamidła:
Mimo przeszkód dobrze rób,
Pamięć czynów uczci grób.

Jak pracować?

Pracuj skromnie, bez rozgłosu dla dobra współbraci,
Bez widoków na nagrodę; czyn dobry sam płaci.

Kara głupca.

Kiedy głupiec cię wyśmiewa za twą złą pracę,
Pomyśl: Pies szczekając chrypie, a ja nic nie tracę.

Parylak Piotr.

Wiadomości szkolne.

I.

Grono nauczycieli przy końcu roku szkolnego 1899.

1. *Parylak Piotr*, kierownik, członek Komisji językowej Akademii Umiejętności w Krakowie, uczył języka łacińskiego i polskiego w II. *b* klasie — 11 godzin tygodniowo.
2. *Wytrzens Jan, Dr.*, emeryt. profesor gimnazjalny, gospodarz klasy III.; uczył języka niemieckiego w II. *a b*, III., IV. klasie — 18 godzin tygodniowo.
3. *Antosz Franciszek*, nauczyciel, gospodarz klasy I. *b*; uczył języka łacińskiego i polskiego w I. *b*, oraz języka niemieckiego w I. *a* klasie — 17 godzin tygodniowo.
4. *Maternowski Marceł*, nauczyciel, gospodarz klasy IV.; uczył geografii i historii w I. *a*, II. *a*, IV., oraz języka polskiego w IV. klasie — 14 godzin tygodniowo.
5. *Czuczynski Alexander, Dr.*, nauczyciel, gospodarz klasy II *b*; uczył geografii i historii w I. *b*, II. *b*, III., oraz języka polskiego w III. klasie — 13 godzin tygodniowo.
6. *Śnieżek Jan*, nauczyciel, członek Komisji fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie; uczył naturalnej historii w I. *a b*, II. *a b*, III., oraz matematyki w IV. klasie — 13 godzin tygodniowo.
7. *Ks. Londzin Józef*, nauczyciel, uczył religii rzym.-kat. w I. *a b*, II. *a b*, III., IV., oraz języka niemieckiego w I. *b* klasie — 18 godzin tygodniowo.
8. *Kukucz Jan*, nauczyciel, gospodarz klasy I. *a*; uczył języka łacińskiego i polskiego w I. *a*, języka łacińskiego i greckiego w III. klasie — 22 godzin tygodniowo.
9. *Fanik Michał*, egzamin. zastępca nauczyciela, współpracownik Komisji językowej Akademii Umiejętności w Krakowie, gospodarz klasy II. *a*; uczył języka łacińskiego i polskiego w II. *a*, języka łacińskiego i greckiego w IV. klasie — 21 godzin tygodniowo.
10. *Ks. Pindór Jan, Dr.*, proboszcz ewangelicki, zastępca nauczyciela religii; uczył religii ewangelickiej w I. *a*, II. *a*, III. IV. — 4 godziny tygodniowo.
11. *Wyrwiński Maryan*, egzamin. zastępca nauczyciela; uczył matematyki w I. *a b*, II. *a b*, III., oraz fizyki w IV. klasie — 18 godzin tygodniowo.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. *Ks. Londzin Józef*, uczył kaligrafii — 2 godziny tygodniowo.
2. *Fober Jan*, uczył śpiewu i muzyki — 6 godzin tygodniowo.

II.

Program nauki.

A. Przedmioty obowiązkowe.

Klasa I.

Religia rzym.-kat. 2 godziny tygodniowo. Zasady katolickiej wiary i obyczajów.

Religia ewang. 2 godziny tygodniowo. Historie biblijne starego testamentu. Historie biblijne nowego testamentu. Mały katechizm Dra Marcina Lutra i 1) Dziesięć przykazań; 2) Artykuły wiary chrześcijańskiej; 3) Ojciec nasz; 4) Kancyonał: 20 pieśni.

Język łaciński 8 godzin tygodniowo. Nauka o prawidłowych formach deklinacji i konjugacji w połączeniu z praktycznymi ćwiczeniami. Memorowanie, później pisanie tłumaczeń w domu. Od 1. listopada co tydzień 1 zadanie szkolne.

Język polski 3 godziny tygodniowo. Czytanie wzorów według wypisów. Głównem tej części zadaniem jest: a) wyraźne i rozumne czytanie; b) ćwiczenie uczniów w gładkiem i poprawnem zdawaniu spraw z rzeczy poprzednio przeczytanej i dokładnie objaśnionej.

Deklamacya. Należyte wygłaszanie z pamięci piękniejszych utworów poetycznych, niekiedy ustępów prozaicznych.

Gramatyka. Elementarna nauka o zdaniu pojedynczem i o składni zgody; najważniejsze zdania poboczne; poznanie ważniejszych znaków pisarskich; elementarna nauka odmiany imienia i czasownika.

Wypracowania piśmienne: 4 na miesiąc. W I. półroczu wyłączyć dyktaty, systematycznie ułożone, a obejmujące ważniejsze zasady i prawa pisowni; w II. półroczu naprzemian ćwiczenia ortograficzne i wypracowania stylistyczne, zrazu tylko szkolne, pod koniec roku także domowe.

Język niemiecki 6 godzin tygodniowo. Czytanie, uczenie się na pamięć słów, zwrotów i całych ustępów, zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersya, rozmówki. Znajomość odmian regularnych i zasad składni; ćwiczenia ortograficzne.

Co tydzień zadanie szkolne. Tematy: dyktaty, ćwiczenia ortograficzne, zastosowane do potrzeby praktycznej, pisanie z pamięci memorowanych ustępów, retrowersya.

Geografia 3 godziny tygodniowo. Znajomość zasadniczych pojęć geograficznych na podstawie poglądu. Stanowisko dzienne słońca w rozmaitych porach roku ze względu na budynek szkolny i domowy; oryentowanie się w okolicy na mapie i globie. Opisanie i objaśnienie stanu oświetlenia i ciepłoty w miejscu rodzinnem w ciągu roku, o ile one zawisły od długości dnia i położenia słońca. Główne formy lądu i wody według ich rozmieszczenia na ziemi, położenie najznacześniejszych państw i miast przy ustawicznym ćwiczeniu i wprawianiu w czytaniu map. Próby w rysowaniu najprostszych przedmiotów geograficznych.

Matematyka 3 godziny tygodniowo. Arytmetyka: Układ liczb dziesiętkowych. Liczby rzymskie, cztery działania główne liczbami całymi i dziesiętnymi. Podzielność liczb, rozkład na czynniki proste. Łatwiejsze zadania z ułamków zwyczajnych. Wspólna miara i wielokrotność. — Geometria (II. półrocze). Pojęcie ilości przestrzennych. Linia prosta, koło, kąt, linie równoległe. Niektóre własności trójkąta. Ćwiczenia domowe, a co okres konferencyjny zadanie szkolne.

Nauki przyrodnicze 2 godziny tygodniowo. W pierwszych sześciu miesiącach roku szkolnego zwierzęta ssące i owady w odpowiednim wyborze; ostatnie cztery miesiące roku szkolnego botanika: Opisywanie pewnej liczby roślin nasiennych rozmaitych rzędów podług ich ważniejszych znamion, porównywanie tychże celem poznania ich pokrewieństwa.

Klasa II.

Religia rzym.-kat. 2 godziny tygodniowo. Historia biblijna starego testamentu.

Religia ewang. 2 godziny tygodniowo. Jak w I. klasie.

Język łaciński 8 godzin tygodniowo. Nauka odmian nieprawidłowych; przysłowki, przyimki, spójniki, accus. c. infin., abl. abs., zdania skutkowe, celowe, czasowe z cum. Co miesiąc 3 zadania szkolne i 1 domowe.

Język polski 3 godziny tygodniowo. Czytanie wzorów według wypisów jak w klasie I. Deklamacja jak w klasie I. — Gramatyka: Elementarna nauka o zdaniu złożonym; powtarzanie i uzupełnianie fleksyi; nauka pisowni i interpunkcyi uzupełniona i rozszerzona. Ćwiczenia ortograficzne jak w klasie I., ale tylko w miarę potrzeby. Ćwiczenia stylistyczne 3 na miesiąc, na przemian domowe i szkolne.

Język niemiecki 5 godzin tygodniowo. Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersya; dłuższe rozmówki; uczenie się na pamięć słów, zwrotów i całych ustępów. Gramatyka: Powtórzenie odmiany regularnej; poznanie ważniejszych wyjątków.

Co tydzień wypracowanie piśmienne (z tych co miesiąc jedno domowe). Tematy jak w klasie I.

Historia i geografia 4 godziny tygodniowo. Geografia 2 godziny: Położenie i układ poziomy Azji i Afryki, oro-, hydro- i topografia z uwzględnieniem klimatu, o ile z położenia słońca w rozmaitych horyzontach wyjaśnionym być może. Zawisłość wegetacyi i plodów krajów poszczególnych, tudzież zatrudnienia ludów od klimatu należy tylko na kilku bardziej znanych i zupełnie jasnych przykładach wytłómaczyć. Europa. Przegląd układu poziomego i pionowego i hydrografia; kraje południowej Europy i Anglii według wskazówek odnoszących się do Azji i Afryki. Rysowanie prostych szkiców kartograficznych.

Historia 2 godziny tygodniowo: Dzieje starożytne. Obszerniejsza znajomość podań i mitów. Najznakomitsze osobistości i zdarzenia, szczególnie z dziejów Grecyi i Rzymu.

Matematyka 3 godziny tygodniowo. Miara i wielokrotność. Działania główne ułamkami zwyczajnymi. Zamiana ułamków dziesiętnych na zwyczajne i odwrotnie. Stosunki i proporcje. Reguła trzech pojedyncza z zastosowaniem proporcji i wnioskowania. Rachunek procentu prostego. Geometria: Osie symetrii, linii i kątów. Przystawanie trójkątów. Własności koła, czworokątów i wielokątów. — Zadania jak w klasie I.

Nauki przyrodnicze 2 godziny tygodniowo. W pierwszych sześciu miesiącach roku szkolnego ptaki, niektóre gady, płazy i ryby; niektóre kształty z innych rzędów zwierząt bezkręgowych. W 2. półroczu 4 ostatnie miesiące botanika: Ciąg dalszy nauki I. klasy z uwzględnieniem innych roślin nasiennych; grupowanie tychże systematyczne; niektóre rośliny zarodnikowe.

Klasa III.

Religia rzym.-kat. 2 godziny tygodniowo. Historia nowego zakonu.

Religia ewangelicka 2 godziny tygodniowo. Historia kościoła chrześcijańskiego.

Język łaciński 6 godzin tygodniowo. Z gramatyki: syntaxis congruentiae et rectionis; z Korneliusza Neposa czytano ex libris de excellentibus ducibus exterarum gentium: Pelopidas, Epaminondas, Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Thrasybulus, Phocion, Pausanias. Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie zadanie domowe.

Język grecki 5 godzin tygodniowo. Odmiana imion i czasowników aż do słów na *mi*; tłumaczenie z języka greckiego na polski i odwrotnie. Od drugiej połowy I. półroczu co 14 dni zadanie szkolne albo domowe.

Język polski 3 godziny tygodniowo. Czytanie wzorów według wypisów. Czytanie, objaśnianie i zdawanie sprawy — jak w klasie I. i II. — Od tej klasy począwszy, krótkie wiadomości o życiu i pismach celniejszych pisarzy, z których dzieł właśnie poznano wyjątki. Deklamacja jak w klasie I. Gramatyka: Składnia rzędu. Systematyczna nauka deklinacji. Części mowy nieodmienne. Wypracowania stylistyczne 2 na miesiąc; naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki 4 godziny tygodniowo. Swobodniejsza reprodukcja czytanych ustępów prozaicznych i poetycznych, uwzględnienie wyrażań i zwrotów podobną myśl wyrażających (synonimów); memoryowanie. Systematyczna nauka gramatyki o formach i składnia rzędu. Miesięcznie 2 zadania (1 szkolne, 1 domowe). Tematy: retrowersje, reprodukcje w szkole czytanych ustępów, streszczenia.

Historia i geografia 3 godziny tygodniowo. Geografia i historia naprzemian. Geografia: kraje Europy pominięte w klasie II. Rysowanie prostych szkiców kartograficznych. Historia: średnie wieki. Najważniejsze osobistości i zdarzenia z szczególnem uwzględnieniem dziejów austriacko-węgierskiej monarchii.

Matematyka 3 godziny tygodniowo. Arytmetyka: 4 działania główne liczbami ogólnymi, całami i ułamkami. Podnoszenie do kwadratu i wyciąganie drugiego pierwiastka. Liczby niezupełne, skrócone

mnożenie i dzielenie (skrótowe dzielenie zastosowane przy wyciąganiu drugiego pierwiastka). Geometria: zamiana i podział figur. Pomiar linii i powierzchni. Twierdzenie Pitagorasa. Podobieństwo figur. Zadania jak w klasie I.

Nauki przyrodnicze 2 godziny tygodniowo. I. półrocze: fizyka: rozciągłość i nieprzenikliwość ciał. Stany skupienia. Kierunek pionowy i poziomy. Ciężar bezwzględny i gatunkowy. Ciepło.

Chemia. II. półrocze: mineralogia.

Klasa IV.

Religia rzym.-kat. 2 godziny tygodniowo. Nauka o obrzędach kościoła katolickiego.

Religia ewangelicka 2 godziny tygodniowo. Jak w klasie III.

Język łaciński 6 godzin tygodniowo. Gramatyka: nauka o trybach i czasach, infinitivus, oratio obliqua; participium, gerundium, supinum; ćwiczenia do tłumaczenia z języka polskiego na łaciński. Prozodya i metryka. Caesaris de bello gallico commentarii (wybór). W dwóch ostatnich miesiącach drugiego półrocza P. Ovidii carm. selecta. Co 14 dni zadanie szkolne, co 2 tygodnie zadanie domowe.

Język grecki 4 godziny tygodniowo. Czasowniki na *mi* czasowniki nieprawidłowe aż do składni, tłumaczenie z języka greckiego na polski i odwrotnie, tłumaczenie ciągłych ustępów. Co 14 dni zadanie domowe albo szkolne naprzemian.

Język polski 3 godziny tygodniowo. Czytanie wzorów — jak w klasie III. Deklamacja — jak w klasie III. Gramatyka: Systematyczna nauka koniugacji i składni w obrębie czasownika; systematyczna nauka o zdaniach złożonych i okresach. Wierszowanie. W końcu roku powtórzenie całego już przerobionego materiału nauki gramatyki w ogólniejszym zarysie.

Wypracowania stylistyczne jak w klasie III.

Język niemiecki 4 godziny tygodniowo. Reprodukcyja jak w klasie III. Memorowanie. Systematyczna gramatyka w zakresie nauki o zdaniu i uzupełnienie składni rzędu. Miesięcznie 2 zadania (1 szkolne, 1 domowe). Tematy: retrowersye, reprodukcyje, opowiadania, opisy, listy.

Historia i geografia 4 godziny tygodniowo. Geografia 2 godziny. Fizyczna i polityczna geografia austriacko-węgierskiej monarchii z wyłączeniem statystycznej części jako takiej, a z uwzględnieniem dokładniejszem krajowych plodów, zatrudnienia mieszkańców, komunikacji i kultury. Rysowanie najprostszych szkiców kartograficznych. — Historia 2 godziny. Dzieje nowożytne. Najważniejsze osobistości i zdarzenia; historia austriacko-węgierskiej monarchii stanowi główną treść nauki.

Matematyka 3 godziny tygodniowo. Arytmetyka: Zrównanie stopnia pierwszego o jednej i kilku niewiadomych, zrównania stopnia drugiego i trzeciego czyste, o ile występują w geometrii. Podnoszenie do sześciannu i wyciąganie trzeciego pierwiastka. Reguła trzech złożona, reguła podziału, rachunek procentu składanego. — Geometria: Stereometria. Zadania jak w klasie I.

Fizyka 3 godziny tygodniowo. Mechanika ciał stałych, ciepłych i lotnych, akustyka, optyka, magnetyzm, elektryczność.

B. Przedmioty nadobowiązkowe.

Kaligrafia. Używano wzorów Piórkiewicza, Nowickiego i Czerneckiego i ćwiczano uczniów w kaligraficznym pisaniu liter, słów i zdań polskich, tudzież niemieckich. Kilku lepszych uczniów ćwiczyło się w piśmie rondowem.

Śpiew. Ćwiczenia i pieśni we wszystkich interwallach na jeden głos; ćwiczenia i pieśni na dwa głosy według Przewodnika L. J. d'Arma Dietza, części 2.

Muzyka (skrzypce). Ćwiczenia na 4 strunach i niektóre pieśni podług szkoły Noskowskiego.

III.

Wykaz książek szkolnych, których w roku szkolnym 1899/1900 używać się będzie.

W klasie I.

Religia rzym.-kat.: Katechizm większy dla szkół ludowych podług ks. Deharba, opr. ks. M. Morawski, Lwów 1895. Opr. 22 ct.

Religia ewang.: Mały katechizm Dra Marcina Lutra, Cieszyń 1895. — Historye biblijne, Cieszyń 1892. — Kancyonał czyli śpiewnik dla chrześcijan, Cieszyń 1875.

Język łaciński: Dr. Zygmunt Samolewicz: Zwięzła gramatyka języka łacińskiego, wyd. 3, Lwów 1893. Opr. 60 ct.
Steiner i Scheindler: Ćwiczenia łacińskie dla I. klasy, Lwów 1893. Opr. 1 złr.

Język polski: Dr. Antoni Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna, wyd. 8., Lwów 1891. Opr. 1 złr. 10 ct.
Wypisy: Próchnicki i Wójcik dla I. klasy, wyd. 2., Lwów 1892. Opr. 75 ct.

Język niemiecki: German-Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy, wyd. 3., Lwów 1891. Opr. 80 ct.

Geografia: Benoni-Tatomir: Krótki rys geografii, wyd. 6. Atlas Kozen-Gustawicz.

Matematyka: Soleski-Fafara: Arytmetyka na I. i II. klasę szkół średnich, Lwów 1894. Opr. 60 ct.

Geometrya: Dr. Moćnika Geometrya poglądowa dla klas niższych szkół średnich. Przełożył Grzegorz Maryniak, część I. na klasę I. i II., wyd. 7., Lwów 1896, 85 ct.

Nauki przyrodnicze: Dr. M. Nowicki. Zoologia, przerobiona przez Dra J. Limbacha, wyd. 7., Lwów 1895, 1 złr.
J. Rostański: Botanika na klasy niższe, wyd. 3., Kraków 1896, 1 złr. 15 ct.

W klasie II.

Religia rzym.-kat.: Ks. Tomasz Dąbrowski. Historya biblijna starego zakonu, wyd. 1., 2. i 3., Stanisławów 1889. Broszur. 80 ct.

Religia ewang.: jak w I. klasie.

Język łaciński: Dr. Zygmunt Samolewicz: Zwięzła gramatyka języka łacińskiego, wyd. 1., 2. i 3., Lwów 1893. Opr. 60 ct.

Steiner i Scheindler: Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy, Lwów 1893, 1 złr.

Język polski: Dr. Antoni Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna, wyd. 8., Lwów 1891. Opr. 1 złr. 10 ct.

Próchnicki i Wójcik: Wypisy polskie dla II. klasy, Lwów 1893. Opr. 1 złr.

Język niemiecki: L. German i K. Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla klasy II, wyd. 1. i 2., Lwów 1891. Opr. 1 złr.

Geografia i historia powszechna: Baranowski i Dziedzicki: Geografia powszechna, wyd. 4—6., Lwów 1892. Opr. 1 złr. 40 ct.

Semkowicz: Opowiadania z dziejów powszechnych, część I., Lwów 1893, 1 złr.

Matematyka: jak w I. klasie.

Nauki przyrodnicze: jak w I. klasie.

W klasie III.

Religia rzym.-kat.: Ks. Tomasz Dąbrowski: Historia biblijna nowego zakonu, wyd. 1. i 2., Stanisławów 1889. Broszur. 80 ct.

Religia ewang.: W braku podręczników nauka będzie się odbywać na podstawie ustnego wykładu.

Język łaciński: Samolewicz-Sołtysik: Gramatyka języka łacińskiego, część II., wyd. 5. i 6., Lwów 1892. Opr. 1 złr. 20 ct.

Próchnicki: Ćwiczenia łacińskie dla klasy III., wyd. 2. i 3., Lwów 1891. Opr. 1 złr.

Cornelius Nepos, wydanie Patoczki.

Język grecki: Fiderer: Gramatyka języka greckiego, wyd. 2., Lwów 1898. Opr. 1 złr. 50 ct.

Winkowski-Taborski: Ćwiczenia greckie, Lwów 1899. Opr. 1 złr. 25 ct.

Język polski: Dr. Antoni Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna, wyd. 8. Opr. 1 złr. 10 ct.

Czubek-Zawiliński: Wypisy polskie dla III. klasy, Lwów 1892. Opr. 1 złr.

Język niemiecki: L. German i K. Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla klasy III., wyd. 1. i 2., Lwów 1892. Opr. 1 złr. 20 ct.

Dr. Jahner: Deutsche Grammatik, Lwów 1899. Opr. 1 złr.

Geografia i historia powszechna: Baranowski i Dziedzicki: Geografia powszechna, wyd. 4—6., Lwów 1892. Opr. 1 złr. 40 ct.

Semkowicz: opowiadania z dziejów powszechnych, część II., Lwów 1894. Opr. 1 złr.

Matematyka: Baraniecki: Początki arytmetyki i algebry, część III. i IV. Kraków 1895, 90 ct.

Geometrya: Moćnik-Maryniak, Geometrya pogładowa, część II., wyd. 3. i 4., Lwów 1891, 85 ct.

Fizyka: Kawecki i Tomaszewski: Fizyka dla niższych klas szkół średnich, Kraków 1894, 1 złr. 30 ct.

Nauki przyrodnicze: Łomnicki: Mineralogie dla niższych klas, wyd. 2. i 3., Lwów 1893. Opr. 60 ct.

W klasie IV.

- Religia rzym.-kat.*: Ks. Jougan, Liturgika katolicka, Lwów 1895. Opr. 80 ct.
- Religia ewang.*: W braku podręcznika nauka będzie się odbywać na podstawie ustnego wykładu.
- Język łaciński*: Samolewicz-Soltysik: jak w klasie III.
Próchnicki: Ćwiczenia łacińskie dla klasy IV., wyd. 1. i 2., Lwów 1896. Opr. 1 złr.
- Caesar: Commentarii de bello gallico, wydał Franciszek Terlikowski. Z mapą starożytnej Gallii. Opr. 70 ct.
- Ovidius Naso: Wybór pism. Wydanie Grysara i Ziwsy, do potrzeb gimnazyów polskich zastosował J. Skupniewicz. Opr. 80 ct.
- Język grecki*: Ćwikliński: Gramatyka języka greckiego, Praga 1890. Opr. 2 złr. 30 ct.
- Schenkl-Parylak: Ćwiczenia greckie, wyd. 2., Wiedeń 1899. Opr. 1 złr. 25 ct.
- Język polski*: Małecki: jak w klasie III.
Czubek-Zawiliński: Wypisy polskie dla IV. klasy. Lwów 1894. Opr. 1 złr. 20 ct.
- Język niemiecki*: L. German i K. Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla klasy IV., wyd. 2., Lwów 1896. Opr. 1 złr. 10 ct.
- Petelenz: Deutsche Grammatik, Kraków 1890. Opr. 1 złr.
- Geografia i historia*: Semkowicz: Opowiadania z dziejów powszechnych, część III. Lwów 1895. Opr. 1 złr.
- Benoni-Majerski: Geografia austriacko-węgierskiej monarchii, wyd. 2., Lwów 1892. Opr. 60 ct.
- Matematyka*: Baraniecki: jak w klasie III.
Moćnik-Maryniak: jak w klasie III.
- Fizyka*: Kawecki i Tomaszewski: jak w klasie III.

W klasie V.

- Religia rzym.-kat.*: Ks. Jeż. Nauka wiary.
- Religia ewang.*: Główne zasady wiary i moralności. W braku podręcznika nauka odbywać się będzie na podstawie ustnego wykładu.
- Język łaciński*: Livius, wyd. Majchrowicza I. XXI. Ovidius, wyd. Skupniewicza, Metam. 3., 6., 11., 12., 13., 15.; Trist. 1. 4.; ex reliq. elegiis 4., 6.
- Samolewicz-Soltysik: Gramatyka języka łacińskiego, część II., wyd. 5. i 6., Lwów 1893. Opr. 1 złr. 20 ct.
- Język grecki*: Fiderer: Chrestomatya z pism Xenofonta; wyd. 1. i 2., Lwów 1894. Opr. 1 złr. 20 ct.
1. półrocze Anab. I.—VII.; Kyrup. I.—II.
2. półrocze Homera Iliada, część I., wyd. Soltysika I., III.; Kyrup. 9.; Anab. VIII.; Comm. III., IV.
- Ćwikliński: Gramatyka języka greckiego, Lwów 1892. Opr. 1 złr. 50 ct.
- Schenkl-Parylak: Ćwiczenia greckie, wyd. 2., Wiedeń 1893. Opr. 1 złr. 25 ct.
- Język polski*: Próchnicki: Wzory poezyi i prozy. Lwów 1893. Opr. 1 złr. 50 ct.

- Język niemiecki*: Petelenz und Werner: Deutsches Lesebuch für die V. Classe. Lwów 1892. Opr. 1 złr. 20 ct.
Historja powszechna: Zakrzewski: Historja powszechna, część I., wyd. 1. i 2., Kraków 1895. Opr. 1 złr. 20 ct.
Matematyka: Dziwiński: Zasady algebry, Lwów 1891. Opr. 2 złr. 20 ct.
Moćnik-Maryniak: Geometrya dla wyższych klas, wyd. 3. i 4., Lwów 1895. Opr. 2 złr.
Nauki przyrodnicze: Łomnicki: Mineralogia i geologia, wyd. 3. i 4., Lwów 1896. Opr. 80 ct.
Rostański: Botanika szkolna dla klas wyższych, Kraków 1886. Broszur. 1 złr.

IV.

Zbiory naukowe.

A. Biblioteka.

1. Dla nauczycieli.

Z końcem roku szkolnego 1899 liczy biblioteka 2683 dzieł w 4354 tomach. Z biblioteki nauczycielskiej wydzielono defekta, niektóre dzieła przeznaczono do biblioteki uczniów, duplikaty zaś powieści wydano „Macierzy szkolnej” w celu rozesłania tychże okolicznym czytelnikom ludowym. W ciągu roku przybyły dary w książkach dla bibliotek od pp.: Kossowskiego Maryana, profesora z Sambora; Wierzbowskiego Stanisława, sędziego z Zabłotowa; Parylaka Piotra, kierownika gimnazjum polskiego w Cieszynie; Dra Bucewicza Nestora z Warszawy; Stasia Podlewskiego z Warszawy; ks. Podlewskiego w Jarosławiu; ks. Gregora z Płunicy; Dra Stanisława Belzy z Warszawy; Skalkowskiego Mieczysława ze Lwowa; Rypla Wojciecha, profesora z Krakowa (bardzo znaczny dar); c. k. Rady szkolnej krajowej śląskiej; Habury Franciszka, prof. z Tarnowa; prof. Panka z Krakowa; prof. Dra Bystronia z Krakowa; pani Girod z Cieszyna; pani Kuczerowej z Cieszyna; Akademii Umiejętności w Krakowie; Księgarni Spółki wydawniczej polskiej w Krakowie; Księgarni polskiej we Lwowie; prof. Pawła Świdarskiego ze Stanisławowa.

Zawiadowcą biblioteki nauczycielskiej był nauczyciel Michał Janik.

2. Dla uczniów

liczy w języku polskim dzieł 543 w 553 tomach; w języku niemieckim dzieł 250 w 254 tomach.

Zawiadowcami byli: nauczyciel Dr. Czuczyński Alexander i prof. Dr. Wytrzens Jan.

3. Dla ubogich uczniów

książek szkolnych 1526 tomów. Po kilka książek darowali uczniowie: Naglik Franciszek, Kermel Engelbert, Syska Stanisław, Bylok Karol, Wolf Leon z III. klasy; Szczepanek Edward z IV. klasy; Brzuska Eugeniusz, Bajorek Alfons, Twardzik Emanuel z II. klasy.

Zawiadowcą był nauczyciel ks. Londzin Józef.

B. Środki pomocnicze do filologii, geografii, historii powszechnej i matematyki.

Gimnazjum posiada map geograficznych 37, map historycznych 14, 3 globusy, 1 atlas Andreego, kompas, miarę w oprawie, modele wag, typy ludów z gipsu, przybory do tablicy, ramy do wieszania map i 6 obrazów Cybulskiego, ilustrujących starożytności greckie i rzymskie.

C. Gabinet historii naturalnej.

Przedmioty tego działu w części zakupiono, a w części otrzymano w darze. W bieżącym roku szkolnym ofiarowali: uczeń Rzehaczek Henryk z Cieszyna zbiór owadów; p. Felix Dobrzyński z Krakowa i p. Ambroziewicz z Tarnowa zbiór mineralów; Instytut mineralogiczny we Lwowie, p. Wilhelm Popiołek z Zawady i pani Girod z Cieszyna wypchane ptaki.

1. Zoologia.

Tablic ściennych jest	48
Zwierząt kręgowych przybyło 8, jest	109
Owadów jest	2500
Innych zwierząt bezkręgowych przybyło 2, jest	37

2. Botanika.

Modeli kwiatów jest	19
Tablic ściennych jest	18

3. Mineralogia.

Okazów mineralów i skał przybyło 200, jest	843
Szklanych modeli drogich kamieni jest	16
Papierowych modeli kryształów	35

Zawiadowcą tych trzech działów był nauczyciel Śniezek Jan.

D. Gabinet fizykalny.

1. Odczynników i chemikaliów	40
2. Flaszek, rur, słoików, statywów	45
3. Do mechaniki:	
a) Ciał stałych przyrządów	15
b) » ciekłych »	14
c) » gazowych przyrządów	9
4. Do akustyki przyrządów	12
5. Do magnetyzmu przyrządów	6
6. Do elektryczności przyrządów	34
7. Do światła przyrządów	22
8. Do ciepła przyrządów	15

Zawiadowcą gabinetu fizykalnego był nauczyciel Wyrwiński Maryan.

VI.
Statystyka uczniów.

	W klasie.						Suma
	I. a	I. b	II. a	II. b	III.	IV.	
1. Liczba:							
Z początkiem roku 1898/9 przyjęto	30	30	31	31	45	35	202
W ciągu roku opuściło zakład	—	3	1	1	—	—	5
Liczba uczniów na końcu roku 1898/9	30	27	30	30	45	35	197
2. Według miejsca urodzenia było:							
Z powiatu bielskiego (Bielsk)	2	6	3	3	7	9	30
Z powiatu cieszyńskiego	16	4	18	11	21	11	81
Z powiatu frysztackiego	4	6	6	8	11	8	43
Z Galicyi	7	11	3	6	6	7	40
Ze Śląska pruskiego	—	—	—	1	—	—	1
Z Austrii dolnej	1	—	—	—	—	—	1
Z Bukowiny	—	—	—	1	—	—	1
3. Według języka ojczystego było:							
Mówiących po polsku	30	27	30	30	45	35	197
4. Według wyznania religijnego było:							
Katolików rit. lat.	19	27	21	28	34	30	159
Katolików rit. gr	—	—	—	1	—	—	1
Ewangelików wyzn. augs.	11	—	9	—	11	5	36
Wyznania mojżeszowego	—	—	—	1	—	—	1
							197
5. Według miejsca pobytu rodziców:							
Ze Śląska	23	17	27	23	40	30	160
Z Galicyi	7	10	3	7	5	5	37
							197
6. Według stanu rodziców było:							
Synów urzędników	7	—	—	—	2	—	9
» adwokatów, lekarzy, notaryuszów	—	—	1	—	—	1	2
» pastorów	—	—	1	—	2	—	3
» nauczycieli	1	2	4	—	4	1	12
» kupców i przemysłowców	2	3	2	—	—	2	9
» rzemieślników	3	4	2	7	4	6	26
» rolników i posiadaczy gruntów	15	13	13	12	22	16	91
» robotników	—	5	4	4	10	6	29
» prywatyzujących	2	—	4	7	1	2	16
							197
7. Klasyfikacja z końcem roku szk. 1898/9:							
Stopień celujący otrzymało	2	5	3	8	2	10	30
Stopień pierwszy	17	20	22	20	37	25	141
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	3	1	5	1	6	—	16
Stopień drugi otrzymało	6	1	—	1	—	—	8
Stopień trzeci otrzymało	2	—	—	—	—	—	2
Nieklasyfikowano	—	3	1	1	—	—	5
Razem	30	30	31	31	45	35	202

Przedmioty nadobowiązkowe.

Na naukę kaligrafii uczęszczało 59 uczniów ;
na naukę śpiewu uczęszczało 87 uczniów ;
na naukę muzyki (skrzypiec) 55 uczniów.

Wiek uczniów z końcem II. półrocza:

	W klasie I.	W klasie II.	W klasie III.	W klasie IV.	
11 lat	7	1	—	—	uczniów.
12 »	18	7	—	—	»
13 »	16	12	7	2	»
14 »	11	20	6	1	»
15 »	5	12	16	8	»
16 »	—	8	14	8	»
17 »	—	—	2	11	»
18 »	—	—	—	5	»
Razem	57	60	45	35	uczniów.

VII.

Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

1. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 11. lipca 1898, l. 14120, w sprawie tytułowania nauczycieli religii ewangelickiej i izraelickiej.

2. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 12. lutego 1898, l. 6791, w sprawie taks przy egzaminach państwowych.

3. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 6. października 1898, l. 2310, w sprawie Imienin Najjaśn. Pani.

4. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 31. października 1898, l. 1469, w sprawie obchodu 50-letniego jubileuszu rządów Najjaśn. Pana.

5. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 16. grudnia 1898, l. 33340, w sprawie wliczania lat suplenckich do służby celem przyznania dodatków pięcioletnich i sporządzania tabel kompetencyjnych.

6. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 27. grudnia 1898, l. 34351, w sprawie stypendyów dla przyrodników i historyków.

7. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 9. stycznia 1899, l. 802, w sprawie stypendyów dla nauczycieli szkół średnich w celach podróży do Włoch i Grecji.

8. Reskrypt wys. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 17. marca 1899, l. 833, w sprawie przepisów dyscyplinarnych i instrukcyi dla odpowiedzialnych nadzorców.

9. Reskrypt wys. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 28. marca 1899, l. 832, w sprawie uproszczeń w pismach urzędowych; oraz z dnia 1. maja 1899, l. 1196 w tejże sprawie.

10. Reskrypt wys. c. k. Min. z dnia 1. maja 1899, l. 12014, oraz wys. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 13. maja 1899, l. 1340, w sprawie egzaminowania uczniów i katalogów klasowych w szkołach średnich.

VIII.

Kronika zakładu.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 20 września 1898 uroczystem nabożeństwem szkolnem w kościele Braci miłosiernych z kazaniem zastósowaniem do okoliczności, wygłoszonem przez katechetę, ks. Józefa Londzina i odspiewaniem hymnu ludu. Po nabożeństwie odczytano i objaśniono uczniom przepisy dyscyplinarne, nowym rozdano po jednym egzemplarzu, podzielono klasy na oddziały, porozdzielano książki, dyktowano podział godzin i rozpoczęto naukę.

O godzinie 11. tegoż dnia odbyła się 1 konferencya, na której omówiono i załatwiono wszystkie czynności wstępne, aby nauka bez przerwy prawidłowym trybem odbywać się mogła.

Dnia 16. września odbyły się wpisy uczniów do I. klasy od godz. 8—12; od godz. 2 tegoż dnia po południu, jakoteż 17. od godz. 8. rano odbywały się egzamina wstępne. Wpisy uczniów do klasy II., III. i IV. odbyły się 19. września od godz. 8—12; po południu tego dnia odbyły się egzamina poprawcze i wstępne do klas wyższych.

Dnia 22. września, 1898 odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy **ś. p. Cesarzowej Elżbiety**, w którym wzięło udział całe grono nauczycielskie i wszyscy uczniowie. Dzień ten był wolny od nauki.

Dnia 24. września odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy **ś. p. prof. ks. Łopuszyńskiego Jana**, w którym wzięło udział grono nauczycielskie i uczniowie. Od godz. 9. odbywała się nauka prawidłowo.

Dnia 24. września rozpoczęli uczniowie naukę śpiewu.

Dzień 4. października jako dzień imienin Najjaśn. Pana obchodził zakład uroczystem nabożeństwem. W dniu tym była młodzież wolna od nauki szkolnej.

Dzień 15. października jako dzień Patronki Śląska, św. Jadwigi, obchodził zakład uroczystem nabożeństwem. Dzień ten był wolny od nauki.

Dnia 19. listopada odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy **ś. p. Cesarzowej Elżbiety** w kościele Braci miłosiernych. W nabożeństwie tem wzięło udział całe grono nauczycielskie i młodzież. Dzień ten był wolny od nauki.

Dnia 2. grudnia jako w dniu 50-letniego jubileuszu rządów Najjaśn. Pana odbyło się uroczyste nabożeństwo dziękczynne w kościele Braci miłosiernych. Dla uczniów ewangelików odbyło się to nabożeństwo w kościele ewangelickim. Przed nabożeństwem miał w budynku szkolnym do wszystkich uczniów przemowę zastósowaną do okoliczności, w której uwydatnił znaczenie dnia tego dla ludów Austrii, kierownik zakładu, poczem odspiewano hymn ludu. W nabożeństwie tem, które również zakończono hymnem ludu, wzięło udział całe grono nauczycielskie i młodzież. Dzień ten był wolny od nauki.

W południe tegoż dnia udał się kierownik zakładu z delegatem grona nauczycielskiego do c. k. Starostwa celem złożenia hołdu od zakładu w dniu tak ważnym dla ludów monarchii.

Dnia 5., 6. i 7. grudnia odbył ścisłą inspekcję zakładu delegat c. k. Rady Szkolnej krajowej śląskiej, radca szkolny, pan Rudolf Bartelmus.

Dnia 22. grudnia za zezwoleniem c. k. Rady Szkolnej krajowej śląskiej odbył się uroczysty wieczór z powodu 100. rocznicy urodzin Adama Mickiewicza, w którym wzięli czynny udział uczniowie zakładu w części deklamacyjnej i muzykalno-wokalne. Wykład zastosowany do okoliczności miał nauczyciel Michał Janik, a przemowę końcową kierownik zakładu. O godzinie 8. tegoż dnia odbyło się z tego powodu nabożeństwo dziękczynne, po nabożeństwie odbywała się nauka prawidłowo. — W wieczorze tym wzięli udział także rodzice uczniów.

Pierwsze półrocze zakończono dnia 11. lutego 1899 uroczystym nabożeństwem dziękczynnym i rozdaniem świadectw uczniom po stósownych przemowach pp. gospodarzy klas.

Drugie półrocze rozpoczęto dnia 15. lutego.

Młodzież szkolna przystępowała w ciągu roku szkolnego trzy razy do św. Sakramentów Pokuty i Ołtarza, a każdej niedzieli przed nabożeństwem słuchała egzorty.

Sprawa fizycznego rozwoju młodzieży.

Na niewielkiem podwórku szkolnem znajduje się kilka najniezbędniejszych przyrządów gimnastycznych, na których młodzież podczas przerw od dyktanda odbywała ćwiczenia i używała ruchu. Starania »Macierzy szkolnej« o zaprowadzenie nauki gimnastyki spełzyły na niczem, ponieważ nie udało się jej uzyskać sali gimnastycznej. To też w braku ćwiczeń gimnastycznych na szersze rozmiary odbywała młodzież w lecie dłuższe przechadzki do pobliskich okolic i lasów, używała kąpieli w rzece Olszy, a w zimie ślizgawki. W czerwcu odbyła młodzież dalszą wycieczkę na górę Czantoryę pod przewodnictwem i nadzorem nauczycieli, gdzie wśród zabaw i gier rozmaitych przepędziła dzień cały na świeżem powietrzu. Z powrotem podejmował gościnnie grono nauczycielskie i uczniów Przewiel. ks. proboszcz Michejda Karol z Bystrzycy, za co w imieniu zakładu niech przyjmie na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

IX.

Ogłoszenie.

Rok szkolny 1899/1900 rozpocznie się dnia 19. września o godz. 8. rano uroczystym nabożeństwem.

Nowo wstępujący uczniowie mają się zgłaszać do zapisu w kancelaryi dyrekcyi w towarzystwie rodziców albo ich zastępców dnia 15. września od godziny 8—12 i od 2—4 i wykazać się metryką i świadectwem szkoły ludowej, jeżeli do niej uczęszczali, a jeżeli chcą wstąpić do klasy II., III., IV. lub V., ostatniem świadectwem szkolnem, zao-

patrzonem uwagą, że uczeń może być przyjęty w innym zakładzie, albo muszą się poddać egzaminowi wstępnemu.

Przyjęcie do klasy I. jest zależne od egzaminu wstępnego, przy którym wymaga się takich wiadomości z religii, jakich nabyć można w pierwszych czterech latach szkoły ludowej; biegłości w czytaniu i pisaniu w języku polskim, znajomości elementów nauki o formach, biegłości w rozbiórze zdań rozwiniętych i znajomości ortografii; tych samych wiadomości wymaga się z języka niemieckiego; z rachunków biegłości w czterech działaniach rachunkowych liczbami całymi.

Powtórzenie egzaminu wstępnego nie jest dozwolone ani w tym ani w innym zakładzie na mocy rozp. minist. z 2. stycznia 1886 roku.

Egzamin wstępny zaczyna się 16. września o godzinie 8.

Wpisy uczniów do klasy II., III., IV. i V. odbywać się będą 18. września od godziny 8—11.

Uczniowie mają przedłożyć ostatnie świadectwo szkolne.

Nowo wstępujący uczniowie mają złożyć takse wstępną w kwocie 2 złr. 10 ct., a wszyscy datkę na środki naukowe w kwocie 1 złr.

Uczniowie, którzy otrzymali trzeci stopień w dwu po sobie następujących półroczach, albo jako niedobrowolni repetenci 3. stopień w 2. półroczu, muszą zakład opuścić.

Podania o pozwolenie pozostawienia ucznia takiego w tym samym zakładzie, jakoteż podania o pozwolenie powtórzenia egzaminu z jednego przedmiotu po wakacjach, wniesione do c. k. Rady Szkolnej krajowej śląskiej, mają być przedłożone dyrekcji gimnazjum najpóźniej do 20. lipca.

Egzamina wstępne do klasy II., III., IV. i V., oraz poprawcze dla klasy I., II., III. i IV. odbywać się będą 18. września od godziny 11—12 (piśmienne) i od 2—4 (ustne).

W myśl instrukcyi wydanych przez c. k. Radę Szkolną krajową śląską dla gospodarzy i odpowiedzialnych nadzorców są obowiązani rodzice i opiekunowie uczniów albo ich zastępcy porozumiewać się z dyrekcją zakładu co do odpowiedniego pomieszczenia swoich wychowanków na tak zwanych stancyach (kwaterach), w którym to celu będzie sporządzony wykaz odpowiednich dla uczniów mieszkań i w kancelaryi dyrekcji przy wpisach do użytku interesowanych wystawiony.

Podpisana dyrekcya poczuwa się w końcu do miłego obowiązku złożenia w imieniu zakładu gorącego podziękowania za łaskawe dary i popieranie naszej szkoły wszystkim szlachetnym P. T. Dobrodziejom i całemu społeczeństwu polskiemu.

W Cieszynie, dnia 15. lipca, 1899.

Parylak Piotr,
kierownik zakładu.

Klasyfikacya uczniów.

Klasa I. a.

Stopień celujący otrzymali:	10. Parylak Tadeusz.
1. Błahut Karol.	11. Paździora August.
2. Nikodem Jerzy.	12. Sikora Paweł.
	13. Szmek Paweł.
	14. Sztwiertnia Józef.
Stopień pierwszy otrzymali:	15. Ścisła Dominik.
1. Bałuk Władysław.	16. Trombik Adolf Gustaw.
2. Bury Józef.	17. Żurek Władysław.
3. Fabiańczyk Ludwik.	
4. Fabiańczyk Mieczysław.	
5. Gorgosz Rudolf.	
6. Korzeniowski Antoni.	
7. Kurzys Paweł.	
8. Masłowski Jan.	
9. Mrózek Józef.	

Trzem uczniom pozwolono
powtórzyć egzamin z jednego
przedmiotu po wakacyach; 6 uc-
niów otrzymało stopień drugi,
2 uczniów stopień trzeci.

Klasa I. b.

Stopień celujący otrzymali:	9. Kübel Rudolf Franciszek.
1. Ozaist Stanisław.	10. Matuszek Adam Grzegorz.
2. Patyk Karol Leopold.	11. Motyka Franciszek Jan.
3. Paździora Franciszek Jan.	12. Nicielny Jan Franciszek.
4. Tesarczyk Henryk.	13. Ostrogski Jan Alojzy.
5. Żebrok Józef Maciej.	14. Parzyk Jan.
	15. Piperek Jan Alojzy.
Stopień pierwszy otrzymali:	16. Suchoń Władysław.
1. Adamecki Teofil.	17. Sznajdrowicz Ferdynand.
2. Bydliński Mieczysław Alojzy.	18. Ślebarski Władysław Zygm.
3. Czyż Karol Jan.	19. Wandzel Roman Adolf.
4. Januszyk Władysław Bronisł.	20. Waszek Antoni.
5. Karasiński Jan.	
6. Kopeć Jan Szczepan.	
7. Kubaczka Wiktor Franciszek.	
8. Kula Franciszek Józef.	

Jednemu uczniowi pozwolono
powtórzyć egzamin z jednego
przedmiotu po wakacyach; 1 ucze-
ni otrzymał stopień drugi.

Klasa II. a.

Stopień celujący otrzymali:	Stopień pierwszy otrzymali:
1. Kidoń Franciszek.	1. Bajorek Alfons.
2. Kotuła Karol.	2. Bardoń Karol.
3. Lipowski Paweł.	3. Bubik Konstantyn Szymon.

4. Czyż Maksymilian.
5. Heczko Paweł (z Boconowic).
6. Heczko Paweł (z Bystrzycy).
7. Hübner Franciszek.
8. Kłoda Jan.
9. Knapczyk Aleksander.
10. Körner Romuald Paweł Józef.
11. Kubisz Jan Władysław.
12. Kubisz Józef.
13. Lipa Paweł Piotr.
14. Michejda Kornel.
15. Ogrocki Gabriel.

16. Pohl Floryan.
17. Rzehaczek Henryk.
18. Sojka Karol.
19. Sznajdrowicz Antoni.
20. Twardzik Emanuel.
21. Wojnar Wilhelm.
22. Wöllersdorfer Adolf.

Pięciu uczniom pozwolono
powtórzyć egzamin z jednego
przedmiotu po wakacjach.

Klasa II. b.

Stopień celujący otrzymali:

1. Brzuska Eugeniusz.
2. Dadak Jan.
3. Konik Izidor Michał.
4. Król Ludwik Rudolf.
5. Kubalok Rudolf Gustaw.
6. Schmid Józef.
7. Szajter Jan.
8. Zając Edward.

Stopień pierwszy otrzymali:

1. Bocek Józef.
2. Fabiańczyk Karol Józef.
3. Feber Franciszek.
4. Figna Józef.
5. Heczko Karol.
6. Jeżowicz Franciszek.

7. Kamiński Jan Stanisław.
8. Kukuczka Jan.
9. Kuperman Dawid.
10. Mitrenga Franciszek.
11. Mucha Józef Franciszek.
12. Obrocki Franciszek Andrzej.
13. Popiołek Antoni Bazyl.
14. Przewoźnik Ludwik.
15. Reichenbach Alojzy.
16. Stwiertnia Karol.
17. Wałach Jan.
18. Zowada Paweł.
19. Zwilling Włodzimierz.
20. Żebrok Jan Andrzej.

Jeden uczeń przeznaczony do
egzaminu uzupełniającego po wa-
kacjach; 1 otrzymał stopień drugi.

Klasa III.

Stopień celujący otrzymali:

1. Grycz Karol.
2. Kokot Franciszek.

Stopień pierwszy otrzymali:

1. Budny Teofil.
2. Bury Józef.
3. Buzek Andrzej.
4. Buzek Jerzy.
5. Byłok Karol.
6. Chrapczyński Leon.

7. Cieńciała Jerzy.
8. Dobosz Adam.
9. Filasiewicz Bolesław.
10. Giża Ludwik.
11. Golik Ludwik.
12. Grim Emanuel.
13. Grycz Jan.
14. Handzel Jan.
15. Heczko Jan.
16. Heczko Paweł.
17. Janoszek Karol.
18. Kermel Engelbert.

19. Kobielusz Paweł.
20. Kolaczek Emil.
21. Koźdoń Paweł.
22. Krucina Jan.
23. Lasota Jan.
24. Lebieczik Józef.
25. Machalica Emil.
26. Michejda Alfred.
27. Michejda Oskar.
28. Naglik Franciszek.
29. Sikora Jan.
30. Skaliński Hipolit.

31. Skudrzyk Ludwik.
32. Studencki Władysław.
33. Syska Stanisław.
34. Szczepanek Franciszek.
35. Szymeczek Józef.
36. Wolf Leon.
37. Żukowski Paweł.

Sześciu uczniom pozwolono
powtórzyć egzamin z jednego
przedmiotu po wakacjach.

Klasa IV.

Stopień celujący otrzymali:

1. Bogocz Franciszek.
2. Budnik Rudolf.
3. Gibiec Jan.
4. Król Józef.
5. Machalica August.
6. Słonka Karol.
7. Słowaczek Jan.
8. Sokalski Maryan.
9. Wojnar Franciszek.
10. Żagan Ignacy.

Stopień pierwszy otrzymali:

1. Bagiński Wojciech.
2. Bączek Franciszek.
3. Chochorowski Stanisław.
4. Chrobakiewicz Jan.
5. Dyboski Stanisław.
6. Gałuszka Alojzy.

7. Gawlas Franciszek.
8. Gazurek Jakób.
9. Goldmann Adolf Bronisław.
10. Janeczek Jan.
11. Jurzykowski Franciszek.
12. Kopeć Alojzy.
13. Kopeć Rudolf.
14. Lipka Paweł.
15. Łacek Karol.
16. Łyżbicki Józef.
17. Machalica Alojzy.
18. Pawlita Teodor.
19. Popiołek Rudolf.
20. Puchalka Jan.
21. Senkowski Alojzy.
22. Sikora Paweł.
23. Szczepanek Edward.
24. Terlecki Michał.
25. Zientek Andrzej.

410.5
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
Im. E. Smółki w Opolu

Nr inw. :

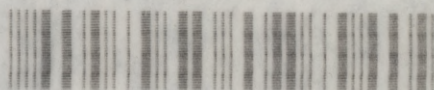
94619

Syg. :

Drukiem Kutzera i Sp. w Cieszynie.

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

9461 S

001-009461-00-0